

FILMHANDLEDNING

En vanlig fucking MÄNNISKA

Handling

Sam har alltid vetat att han är en pojke. När han var liten blev han förvånad när han förstod att folk trodde att han var en flicka. Då började han förklara för alla att han egentligen var en pojke som var född i en flickas kropp. Sedan dess har han fått kämpa för att förklara och få folk att förstå vem han verkligen är.

En vanlig fucking människa är en film om allas rätt att vara sig själva. Det är en berättelse om en ovanligt stark familj som kämpar mot människors fördomar. I filmen får vi följa Sam från barndomen till studentexamen. Under den tiden går han igenom operationer och får testosteroninjektioner för att få en kropp som han känner igen sig i. Vid sin sida har han sin tvillingsyster Denise och sin mamma Camilla. När de förstod att det inte bara var en fas bestämde de sig för att göra allt för att stötta Sam.

Sam är idag en ung man som försöker hitta sin väg i livet, men det är inte alltid lätt. Folk ifrågasätter ständigt hans identitet, något som gör Sam riktigt arg. -Jag är bara en vanlig fucking människa! Kan vi prata om något annat?

Undervisningen ska innehålla följande centrala innehåll:

Biologi Åk 7–9

- Människans sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer, kärlek och ansvar. Metoder för att förebygga sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter på individnivå, på global nivå och i ett historiskt perspektiv.

Samhällskunskap Åk 7-9

- Ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, t. ex. av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning.

Eleverna ska i samhällskunskap kunna utveckla sin förmåga att:

- reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar,
- analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv.

Naturkunskap Gymnasiet

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion kring normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

3. Kunskaper om olika livsstilers konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.
4. Kunskaper om människokroppens uppbyggnad och funktion samt dess växelverkan med omgivningen.

Samhällskunskap Gymnasiet

- De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Ur Lgr11 & Lgy11

FILMFAKTA

GENRE: Dokumentär

ÄMNE: Biologi, Naturkunskap, Samhällskunskap

ÅLDER: Från 13 år (H, G)

SPELTID: 53 min

TAL: Svenska

TEXT: Svenska

REGI: Malin Björkman-Widell

PRODUKTIONSÅR: 2015

PRODUKTIONSLAND: Sverige

ARTIKELNR: ETS5067

FILMHANDLEDNING

En vanlig fucking MÄNNISKA

Innan ni startar en diskussion kring filmen är det viktigt att läraren/ledaren går igenom handledningen och tänker på hur man ska hantera diskussionen och svaren.

DISKUSSIONSFRÅGOR

Sam – en vanlig människa

- Vem är Sam?
- Beskriv Sam. Hur ser han ut, vilka är hans intressen, hur är hans stil och beteende?
- När visste Sam att han var en pojke?
- Hur beskriver Sam sig själv?
- Beskriv vad det är Sam har gått igenom i sitt liv.
- Hur är Sams relation till sin mamma?
- Hur mycket tror du att Sams familjs stöd har betytt?
- Tror du att Sam hade kunnat göra transitionen från tjej till kille utan sin familjs stöd? Diskutera!

De åren som vi får följa Sam i filmen går han även igenom saker som alla ungdomar går igenom.

- Kan du nämna några av de sakerna?
 - Kan du känna igen dig i saker som Sam går igenom?
- Det finns en scen som Sam videobloggar om, där han är jätteledsen och upplever sig som äcklig.
- Vad är det som har hänt honom då?
 - Varför känner han sig äcklig? Vad är det som gör honom så upprörd och ledsen?

“Varför säger folk att jag har en historia? Jag har ingen historia. Jag har ett liv. Det är vad jag har.”

I filmen berättar Sam att människor runt omkring honom uppmanar honom att berätta sin “historia”.

- Varför blir Sam så upprörd när de säger så? Varför menar han att det bara skulle vara konstigt?

FAKTARUTA

HBTQ

Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter. H:et och b:et handlar om sexuell läggning, alltså vem du har förmågan att bli kär i eller attraherad av. T:et handlar om hur du definierar och uttrycker sitt kön. Queer kan röra både sexuell läggning, könsidentitet, relationer och sexuell praktik men kan också vara ett uttryck för ett kritiskt förhållningssätt till rådande normer.

ASEXUELL

Asexuell beskriver vanligast en person som aldrig eller under en period inte har någon sexlust eller inte önskar inkludera andra fysiskt i sin sexuella praktik. Begreppet används dock olika av olika personer.

BISEXUELL

En person som har förmågan att bli kär i eller attraherad av människor oavsett kön kan kalla sig bisexuell. Bi betyder två och vissa föredrar därför andra begrepp, som exempelvis “pansexuell”, för att signalera att de ser sin sexuella läggning bortom tvåkönsnormen.

HETEROSEXUELL

En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av ett annat kön än det egna.

HOMOSEXUELL

En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av samma kön.

PANSEXUELL

Förmågan att attraheras sexuellt av personer oavsett kön. Ordet pan antyder att det finns ett spektrum av kön och inte bara två som ordet bi i bisexuell antyder.

TRANSSEXUELL

Transsexuell, eller transsexualism, är en medicinsk diagnos som i Sverige idag är en förutsättning för att få tillgång till nytt juridiskt kön och underlivskirurgi. Denna process brukar kallas transition.

En person som känner sig som en tjej men som vid födseln fick det juridiska könet kille kan vilja få hormonbehandling så att hon utvecklar bröst och/eller operera underlivet, medan en kille som vid födseln fick det juridiska könet tjej kan vilja ta testosteron så att han utvecklar kroppsbehåring och får mörkare röst, genomgå en masektomi (operera bort bröstet) och/eller underlivskirurgi.

En person kan bara få diagnosen transsexuell under eget medgivande. Att vara transsexuell har inget med en persons sexuella läggning att göra, en transsexuell person kan vara hetero, bi, pan, asexuell eller homo. En del transsexuella fortsätter att identifiera sig som trans efter sin transitionsprocess och kallar sig för transkvinna eller transman, medan det för många är viktigt att se sig själva och att ses av andra helt enkelt som kvinna eller man.

Källa: RFSL, Riksförbundet för sexuellt likabehandling

FILMHANDLEDNING

En vanlig fucking MÄNNISKA

Identitet och kön

- Vad och/eller vem är det som avgör och definierar vem man är?

Enligt RFSL kan man dela upp kön i fyra kategorier; biologiskt, juridiskt, könsidentitet och könsuttryck.

- Vad tror du att de olika kategorierna innebär?

Sam reagerar när folk inte svara på frågan vad Sam är för något utan svarar "Du är Sam!". Han säger att han vet vad de tänker men att de inte vill visa det.

- Vad tror du att Sam tror att de tänker? Tror du att han har rätt?
- Sam vet ju precis vem han är och hur han vill definiera sig. Varför är inte detta nog för vissa, varför svarar de "Du är Sam!"?

Sam har hela sitt liv vetat att han är en pojke. När han var liten skrev han att han "vill ha kort hår och tuffa killkläder. För han var ju en kille".

- Vad definierar en kille och vad definierar en tjej?
- Hur betar sig killar respektive tjejer? Har de olika kroppspråk? Använder man olika ansiktsuttryck? Diskutera!
- Styr samhällets idé om vad som är manligt och vad som är kvinnligt oss eller gör vi egna individuella val?
- Varför är det så viktigt för vissa att kategorisera könen?
- När blir kön viktigt?
- Vad är identitet?
- Hur pass förknippad är identitet med kön?
- Vad är det för skillnad mellan kön och könsroller?
- Tror du att det är viktigt att agera enligt sitt köns förväntningar? Vad händer om man inte gör det?
- Föds vi in i könsrollerna eller är det roller vi lär oss efter hand?
- Kan könsrollerna begränsa oss, i så fall på vilket sätt?

Sams mamma tar upp att en kristdemokrat i en artikel menar att när ett barn föds av sin mor som samtidigt är sin far blir det en könsdubbling och vi får ett tredje kön. Sam säger då "det finns inget tredje kön!".

- Diskutera! Finns det ett tredje kön? Vad säger RFSL?
- Hur definierar sig en person som kallar sig ickebinär, intergender, genderqueer eller pansexuell?

FAKTARUTA

HETERONORMATIVITET

Det system av normer som påverkar vår förståelse av kön och sexualitet. Enligt heteronormen är människor antingen tjej/kvinna eller kille/man och ingenting annat. Tjejer/kvinnor förväntas vara feminina och killar/män förväntas vara maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella. Alla påverkas av normerna, oavsett om du följer dem eller inte. Att följa eller passera inom normen ger ekonomiska, politiska och sociala fördelar. Att bryta mot heteronormen kan resultera i bestraffning i form av allt från tystnad till våld.

NORMKRITIK

En pedagogisk metod för att skapa mer jämlikhet i samhället. Det handlar om att flytta fokus från individer och det som anses bryta mot normer till att titta på strukturer och ifrågasätta det som anses vara "normalt". När man arbetar normkritiskt brukar man gå igenom tre steg:

- Synliggöra och ifrågasätta normer
- Synliggöra fördelar för den som följer normen
- Granska egen position

KÖN

Begreppet kön är ett system som i de flesta sammanhang används för att särskilja människor genom att dela in dem i grupperna kvinnor och män. Kön är dock mycket mer komplext än så. Kön kan brytas ned i fyra olika delar:

BIOLOGISKT KÖN

Definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer. Biologiskt kön är inte bara två, utan bör ses som en skala där ingen är helt 'man' eller helt 'kvinna'. All information om biologiskt kön går inte att få genom att se på en kropp, utan vilket biologiskt kön en har är en bedömning som läkare gör.

JURIDISKT KÖN

Det kön som står registrerat i folkbokföringen, i pass eller legitimation. Juridiskt kön framgår i Sverige också av näst sista siffran i personnumret. Alla barn som föds i Sverige tilldelas ett av två juridiska kön, baserat på deras biologiska kön.

KÖNSIDENTITET

En persons självupplevda kön, det vill säga det kön du känner dig som (kvinna, intergender, genderqueer, ickebinär, man, transperson osv). Det biologiska och det juridiska könet behöver inte säga någonting om en persons könsidentitet.

KÖNSUTTRYCK

Hur en person uttrycker sitt kön genom attribut som socialt förknippas med könstillhörighet, till exempel kläder, kroppspråk, frisyr, socialt beteende, röst mm.

HEN/DEN

Könsneutrala pronomen som främst används om personer som varken identifierar sig som kvinnor eller män utan till exempel är intergender, genderqueer, ickebinära. Hen och den används också i situationer då en persons könstillhörighet är okänd.

Källa: RFSL, Riksförbundet för sexuellt likaberättigande

FILMHANDLEDNING

En vanlig fucking MÄNNISKA

Vissa är av åsikten att samhället ska befrämja kärnfamiljen. Man, kvinna, barn.

- Finns kärnfamiljen på det sättet i dag? Hur kan våra familjekonstellationer se ut?
- Så var går gränsen mellan det som accepteras för normativt och vem avgör det?

Det som är annorlunda

- Hur var Sams uppväxt?
- Vad berättar Denise, Sams syster om för hemsk händelse som Sam utsattes för som barn?

Sams mamma Camilla berättar om att de andra barnen kallade Sam för böunge och lebbjäväl för att han inte kompromissade med den han var. Men det värsta ordet, enligt Sam, var könarn.

- Varför var det det värsta ordet att bli kallad för?

Exempelvis homosexualitet är fortfarande tabubelagt och ett känsligt ämne men att kalla någon ord som lebbjäväl och böunge tycker nog de flesta av oss är fel. Ändå är det ord som vi hör rätt ofta och de riktas inte heller alltid till människor som är homosexuella. Hora är ett annat ord som frekvent används för att nedvärdera någon.

- Varför använder vi just dessa ord?
- Vilka associationer gör du till ord som gay, bö, lesbisk? Varför gör du dessa associationer?
- Hur brukar media framställa Pridefestivaler? Vilka bilder brukar vi få se?

Vad tror du att dessa bilder ger oss för associationer?

- Tror du att det är den bilden som korrekt representerar hbtq-personer?
- Har hbtq-personer en viss klädsel och ett visst utseende?
- Varför tror du att man koncentrerar sig på ytterligheterna när man visar upp bilderna?
- Vilka ytterligheter skulle finnas på en hetero Pridefestival?

FAKTARUTA

QUEER

Ett begrepp som grundar sig i kritik mot idéer om normalitet i fråga om kön och sexualitet och hur vi placeras i olika kategorier med utgångspunkt i heterosexualitet och könsbinaritet som norm. Ifrågasättande av dominerande idéer om hur vi ska leva i sexuella och andra relationer, hur vi ska bilda familj, hur vi ska uttrycka kön osv.

Att vara queer kan innebära en önskan att inte behöva definiera sitt kön eller sin sexuella läggning, medan en del använder queer som ett sätt att beskriva sin könsidentitet eller sin sexualitet.

GENDERQUEER/INTERGENDER

En person som identifierar sig som mellan eller bortom könskategorierna kvinna och man.

ICKEBINÄR

Ickebinär kan användas som ett paraplybegrepp för olika könsidentiteter som inte följer tvåkönsnormen. En del känner sig som både tjej och kille. Andra att de befinner sig mellan de kategorierna. Många identifierar sig inte med något kön alls. En del vill förändra kroppen med hormoner och/eller kirurgi.

TRANSPERSON

En transperson är en person som inte alls eller delvis inte identifierar sig med det kön den har fått tilldelat vid födseln. En person kan också vara transperson som inte följer rådande normer för hur en person med ett visst juridiskt kön ska vara, förutsatt att personen själv identifierar sig som transperson. Ordet trans är latin för "överskridande". Transperson är ett paraplybegrepp med många undergrupper och det går att vara transperson på många olika sätt. Begreppet rör könsidentitet och könsuttryck och har ingenting med sexuell läggning att göra.

TRANSVESTIT

En person som i sitt privatliv växlar mellan att klä sig eller använda sig av andra attribut som traditionellt används av män respektive kvinnor.

TRANSFOBI

En ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en starkt negativ syn på transpersoner eller personer vars könsuttryck bryter mot normen. Transfobin överlappar ofta homofobin, som ger uttryck för en starkt negativ syn på homosexuella och/eller bisexuella.

KÖNSBEKRÄFTANDE BEHANDLING

Den föredragna termen för det som ibland felaktigt benämns som "könsbyte". För att få rätt till könsbegränsande vård i Sverige idag krävs diagnosen transsexualism som ställs av psykiater vid någon av landets mottagningar som tillhandahåller könsidentitetsutredning. Inom vården används oftast benämningen könskorrigerande behandling.

FTM/MTF

Förkortning för Female to Male och Male to Female. Ett sätt att beskriva den transition som en del transpersoner genomgår eller genomgått för att alla olika delar av könet ska bekräfta personens könsidentitet.

Källa: RFSL, Riksförbundet för sexuellt likaberättigande

FILMHANDLEDNING

En vanlig fucking MÄNNISKA

Människan har alltid varit rädd för det som är okänt. Men med all information och fakta vi får och med så många människor omkring oss med "annorlunda" identiteter borde vi väl vid det här laget veta att det som skiljer sig från normen inte behöver vara hotande eller farligt.

- Varför är vi så rädda för det som är annorlunda, för det som skiljer sig från normen? Diskutera!
- Vad är homofobi?
- Vad är transfobi?

Heteronormativitet

Normativ manlighet och kvinnlighet och heterosexualitet är vårt samhälles grundpelare. Det kan vara svårt att tänka förbi dessa normer trots att vi befinner oss i en värld där det som är normalt ständigt utmanas.

När Sam besöker sin moster blir det en diskussion runt bordet om hur det blir när Sam kommer att börja dejta tjejer. De undrar när i skedet han ska berätta för dem...

- Vad är Sams svar på detta?

En man vid bordet säger dock vidare att när det kommer till sex "blir det ju ett ändå ett problem". Att uttrycka ordet "problem" visar på en syn som har svårt att avvika från det normativa. Sam kan ju om han vill, lösa "problemet" genom en penisprotes. Vi är alla olika och ser alla olika ut även inom könen. Storlek och utseende på könsorganen varierar och även synen på sex varierar.

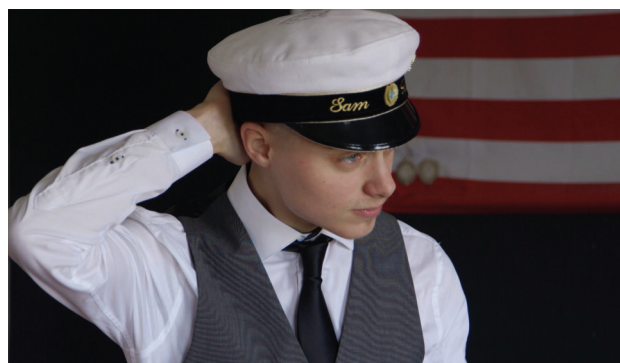
- Varför upplever vi så tydligt att just Sams "problem" skulle vara så mycket mer problem än andra?

Mannen fortsätter och säger att marknaden minskar ju en hel del för att man måste hitta någon som är öppen och förstår allt. Sam svarar att varför säger man så, det enda som skiljer är ju könet.

- Resonera hur Sam ser på saken och hur mannen som faller kommentaren ser på saken.

Vid middagsbordet tas ogenerat Sams sexliv upp som samtalsämne.

- Hur hade du känt om ditt sexliv togs upp till allmän diskussion vid en släktmiddag? Hur tror du att Sam kände sig?
- Tror du att diskussionen om Sams sexliv hade ägt rum vid middagsbordet om Sam inte var Sam? Diskutera!
- Varför tror du att frågorna ens kom upp, dels frågan om när Sam ska berätta för de tjejer han dejtar och dels problemen som de tycker kommer uppstå i hans sexliv? Är det inte Sams ensak? Varför är de intresserade och vad tror du att de får ut av diskussionen? Diskutera!

UPPGIFTER

Glosförhör

Ha ett glosförhör med orden i faktarutorna!

Vem är Sam

Låt eleverna skriva en text om Sam! Vem är Sam? Vad har han gått igenom? Vad gör Sam lycklig? Vad gör Sam olycklig?

Normkritik

"Det är bara normen och samhället som gjort det onormalt, så ändra på det. För jag är normal." Så säger Sam. Vad menar Sam? Låt eleverna titta på Sams situation ur ett normkritiskt perspektiv. Normkritik handlar om att flytta fokus från individer och det som anses bryta mot normer till att titta på strukturer och ifrågasätta det som anses vara "normalt". Låt eleverna skriva ner sina tankar och resonemang.

LÄNKAR

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

<http://www.mucf.se>

RFSL

<http://www.rfsl.se>